

Układ zbiorowy pracy

**dla robotników rolnych
na terenie Rzplitej Polskiej
na rok 1946/47**

Zawarty pomiędzy Związkiem Zawodowym
Robotników Rolnych Rzeczypospolitej Polskiej
a Państwowym Funduszem Ziemi

Wydawca: Zarząd Główny Zw. Zaw. Rob. i Prac. Roln, R. P.
Warszawa, ul. Górnoślaska 22.

Drukarnia Państwo

1567 KPiP

Zam. Nr 518.

1101567

UKŁAD ZBIOROWY PRACY

Dnia 11 kwietnia 1946 r. pomiędzy Państwowym Funduszem Ziemi z siedzibą w Warszawie a Związkiem Zawodowym Robotników i Pracowników Rolnych Rzeczypospolitej Polskiej z siedzibą w Warszawie został zawarty układ zbiorowy następującej treści:

DZIAŁ I.

Zakres działania i czas trwania.

§ 1. Układ niniejszy obowiązuje na obszarze całego Państwa i dotyczy z jednej strony wszystkich gospodarstw rolnych administrowanych przez Państwowy Fundusz Ziemi we własnym zakresie, bądź przez użytkowników, z drugiej zaś strony pracowników rolnych, objętych niniejszym układem, zatrudnionych w tych gospodarstwach.

Układ niniejszy obowiązuje na rok od dnia 1 kwietnia 1946 r. do dnia 31 marca 1947 r.

Układ niniejszy nie obejmuje pracowników, zatrudnionych w gospodarstwach martwych nanowozagospodarowanych na Ziemiach Odzyskanych.

Za gospodarstwa martwe nanowozagospodarowane uważa się gospodarstwa rolne, w których uprawa i zasiewy nie obejmują co najmniej 60% ogólnej powierzchni gruntów ornych w tych gospodarstwach. Zatrudnienie pracowników rolnych w tych gospodarstwach opierać się będzie na indywidualnych umowach o pracę. Zatargi, wynikłe na tle tych umów indywidualnych pomiędzy pracodawcami a pracownikami podlegają orzecznictwu Komisji Rozjemczych.

DZIAŁ II.

Przedstawicielstwo pracownicze.

§ 2. W gospodarstwach rolnych zatrudniających powyżej 20 pracowników powołuje się przedstawicielstwo pracownicze, jako nowe organy organizacji zawodowych, w postaci komitetów folwarcznych.

W gospodarstwach rolnych, zatrudniających od 5 — 20 pracowników przedstawicielem pracowników jest delegat.

§ 3. Zadaniem komitetu folwarcznego lub delegata jest zastępstwo interesów zawodowych pracowników danego gospodarstwa rolnego wobec pracodawcy oraz czuwanie nad wzmoczeniem i ulepszeniem produkcji gospodarstwa rolnego zgodnie z ogólnymi wytycznymi polityki gospodarczej Państwa.

W szczególności komitet folwarczny lub delegat:

- a) wykonuje nadzór nad warunkami pracy w granicach przepisów prawnych i umów o pracę oraz nad urządzeniami społecznymi i kulturalnymi danego zakładu pracy,
- b) pośredniczy w razie zatargów między pracownikiem a pracodawcą,
- c) współdziała przy regulowaniu zatrudnienia pracowników przy ich przyjmowaniu i zwalnianiu

Komitet folwarczny lub delegat ma prawo sprawowania nadzoru nad urządzeniami technicznymi gospodarstwa rolnego i magazynami oraz nad higieną i otoczeniem mieszkań pracowników.

Uchwały komitetu folwarcznego lub wnioski delegata, dotyczące zmiany urządzeń technicznych oraz sposobu prowadzenia magazynów winny być podane do wiadomości pracodawcy, po uprzednim ich zatwierdzeniu przez Wojewódzką Władzę Ziemską.

Komitet Folwarczny lub delegat współdziała z organami państwowymi lub z Radami Narodowymi w zakresie kontroli społecznej nad działalnością gospodarstwa rolnego.

§ 4. Pracodawca powinien prowadzić wspólne narady co najmniej raz na miesiąc z komitetem folwarcznym lub delegatem w sprawach, dotyczących gospodarstwa rolnego w szczególności do podniesienia wydajności i dyscypliny pracy, bezpieczeństwa i higieny pracy, nowych ulepszeń technicznych i organizacyjnych oraz powinien co kwartał składać komitetowi folwarcznemu sprawozdanie z działalności danego gospodarstwa rolnego.

W obradach komitetu folwarcznego lub delegata z pracodawcą mogą uczestniczyć z głosem doradczym przedstawiciele organizacji zawodowych, do której należą członkowie komitetu folwarcznego lub delegat.

Pracodawca powinien ułatwiać komitetowi folwarcznemu lub delegatowi pełnienia ich czynności.

§ 5. Uchwały komitetu folwarcznego i wnioski delegata, dotyczące zadań przewidzianych w § 3 powinny być przedkładać pracodawcy do rozpatrzenia. Samoistne wkraczanie komitetu folwarcznego lub delegata w zarządzenia gospodarstwem rolnym jest niedopuszczalne.

§ 6. Komitet folwarczy składa się z 3 członków.

Członkowie komitetu folwarcznego lub delegat jak również zastępcy członków w liczbie 3 i zastępca delegata powołanymi są w drodze wyborów.

Wybory członków lub delegata jak również ich zastępców odbywają się w głosowaniu bezpośrednim, tajnym i zwykłą większością głosów.

Czynne prawo wyborcze przysługuje wszystkim pracownikom danego gospodarstwa rolnego. Bierne prawo wyborcze przysługuje pracownikowi, który ukończył 18 lat i jest członkiem Związku Zawodowego.

Pierwsze wybory komitetu folwarcznego lub delegata przeprowadza Związek Zawodowy Robotników i Pracowników Rolnych R.P. Następne wybory zarządza komitet folwarczy lub delegat pomiędzy 1 a 15 kwietnia.

§ 7. Umowa o pracę między pracodawcą a członkiem komitetu folwarcznego, delegatem lub ich zastępcami nie może być przez pracodawcę rozwiązana inaczej, jak tylko z ważnych przyczyn lub z winy pracownika. Takie rozwiązanie wymaga do swej ważności zgody Komisji Rozjemczej przy Obwodowym Inspektorze Pracy. Decyzja Komisji jest ostateczna.

Do czasu powołania do życia Obwodowych Komisji Rozjemczych rozwiązanie umowy o pracę z robotnikami wymienionymi w ust. I niniejszej ugody, wymaga zgody Obwodowego Inspektora Pracy.

• DZIAŁ III.

Postanowienia ogólne.

§ 8. Układ niniejszy stanowi podstawę przy zawieraniu umów indywidualnych o pracę. Indywidualne umowy o pracę zawierające dla pracowników warunki mniej korzystne niż warunki niniejszego układu są nieważne z wyjątkiem przypadków przewidzianych w układzie.

§ 9. Pracodawcy i pracownicy, o których mowa w działach V, VI, VII i VIII mogą rozwiązać indywidualną umowę o pracę, wypowiadając ją na 3 miesiące przed wygaśnięciem niniejszego układu najpóźniej jednak do 31 grudnia 1946 r. Pra-

cownikowi, któremu wypowiedziano pracę, pracodawca obowiązany jest wydać przy wypowiedzeniu zaświadczenie o zwolnieniu (konotatkę — terminatkę). Niewypowiedzenie umowy o pracę do dnia 31 grudnia 1946 r. włącznie, oznacza zawarcie umowy na rok następny. Uchylanie się przez którąkolwiek ze stron od przyjęcia wypowiedzenia umowy o pracę nie wpływa na przedłużenie umowy. Zwolnionemu pracownikowi, przed opuszczeniem miejsca pracy, powinny być wydane wszystkie nie-sporne a należne za okres jego pracy świadczenia zarówno w gotówce jak i w naturaliach. Złośliwe wstrzymanie wypłaty tego wynagrodzenia lub też wstrzymanie wypłaty wynagrodzenia wskutek lekceważenia przez pracodawcę swych zobowiązań może powodować unieważnienie wydanego zaświadczenia o zwolnieniu (konotatki — terminatki). Rozwiązanie stosunku służbowego w ciągu roku może nastąpić na podstawie orzeczenia Komisji Rozjemczej lub też wyroku sądu.

Zaświadczenie o zwolnieniu (konotatka, terminatka) może jedynie zawierać imię i nazwisko pracownika, charakter jego pracy, czas i miejsce pracy, datę zwolnienia oraz podpis pracodawcy lub jego zastępcy.

§ 10. Inwalidzi pracujący na równi z pozostałymi pracownikami o normalnej zdolności do pracy w rolnictwie pobierają równe z nimi wynagrodzenia w gotówce i w naturaliach. Inwalidzi o zmniejszonej zdolności do pracy (z wyjątkiem inwalidów wojennych i wojskowych) mogą być godzeni na niższych warunkach w zależności od stopnia zmniejszonej zdolności do pracy nie niższych jednak niż 50% wynagrodzenia w gotówce i w naturaliach (zboże, ziemniaki) pracowników o pełnej zdolności do pracy.

Opał i inne świadczenia inwalida otrzymuje w wysokości pobieranej przez pracowników o pełnej zdolności do pracy.

§ 11. Zatarci wynikłe na tle umowy o pracę pomiędzy pracodawcą a pracownikiem niezadowolone przy udziale przedstawicielstwa pracowniczego rozstrzygają Komisje Rozjemcze lub Sądy w/g właściwości. Do czasu uzyskania właściwego orzeczenia lub wyroku nie wolno:

- a) pracownikom przerywać pracy,
- b) pracodawcom wstrzymywać świadczeń.

W wypadkach ciężkiego przewinienia pracodawca może po zasięgnięciu opinii komitetu folwarcznego wzgl. delegata wstrzymać przed orzeczeniem lub wyrokiem świadczenia w zbożu i gotówce. W razie jednak wygrania sporu przez pra-

cownika, pracodawca powinien wydać wstrzymane świadczenia wraz z dodatkiem miesięcznym w wysokości 1,5% od wstrzymanej należności.

W wypadku, gdy ciężkiego przewinienia dopuścił się członek komitetu folwarcznego wzgl. delegat, wstrzymanie świadczeń przez pracodawcę może nastąpić po uprzednim zasięgnięciu opinii właściwego Oddziału Związku Zawodowego.

§ 12. W razie zalegania z zapłatą wynagrodzenia gotówkowego lub w naturaliach zawinionego przez pracodawcę, odsetki zwłoki wynosić będą 1,5% w stosunku miesięcznym.

§ 13. W razie klęsk żywiołowych Komisje Rozjemcze, powołane przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, przy współudziale stron zainteresowanych, uprawnione są do orzekania o zmianie warunków przewidzianych w układzie niniejszym.

§ 14. Pracodawca winien wydać bezpłatnie pracownikom książeczki obrachunkowe, zawierające kontrolę wydawanych ordynarii i pensji wraz z potrąceniami i spisem powierzonych im inwentarzy. Książeczki te winny być podpisane po każdej wypłacie przez pracodawcę lub jego zastępcę, przedstawiciela komitetu folwarcznego lub delegata oraz pracowników.

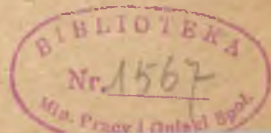
Książeczki obrachunkowe złożone u pracodawcy nie powinny być dłużej przechowywane niż 10 dni.

§ 15. Pracodawców oraz ich zastępców obowiązuje grzeczne traktowanie pracowników i ścisłe przestrzeganie warunków umowy, a zwłaszcza regularne wypłacanie przewidzianych świadczeń i płac.

Pracowników obowiązuje grzeczność wobec pracodawców i ich zastępców, ścisłe przestrzeganie zawartych umów, pilne i sumienne spełnianie obowiązków, dążność do największej wydajności pracy i stosowanie się do wszystkich zarządzeń pracodawcy lub jego zastępcy, odnoszących się do wykonywania obowiązków służbowych oraz przestrzeganie przepisów porządkowych w obrębie folwarku, jako też dbałe i staranne obchodzenie się z powierzonym sobie inwentarzem żywym i martwym.

§ 16. Do siania nawozów sztucznych pracodawca wydaje pracownikom kombinezony lub fartuchy (dla kobiet) oraz ochronne rękawice i okulary.

Przy sianiu sztucznych nawozów orwzających, a zwłaszcza azotniaku wapnia, nie mogą być zatrudnione kobiety i młodociani.

Pracownicy zatrudnieni przy sianiu nawozów sztucznych otrzymują 20 gr mydła dziennie.

§ 17. Gospodarstwo rolne obowiązane jest dać lokal i urządzenie na świetlice dla pracowników oraz urządzić i prowadzić łaźnię dla pracowników.

DZIAŁ IV.

Czas pracy.

§ 18. Rozkład czasu pracy ustala się podług poniższej tabeli. Tabela ta ułożona jest na zasadzie czasu słonecznego.

Tabela czasu pracy.

Miesiąc	Praca do południa	Przer- wa na śniadanie	Przerwa obiadowa	Praca po południu	Przer- wa na pod- wieczorek	
Styczeń	8—12	—	1 1/2	13,30—16,00	—	
Luty	7,30—12	—	1 1/2	13,30—17,00	—	
Marzec	1—15	7—12	1 1/2	13,30—17,30	—	
	16—31	7—12	1 1/2	13,30—18,30		
Kwiecień	1—15	6—12	1/2	13,30—18,40	1/2	
	16—30	6—12	1 1/2	13,30—19,20		
Maj	1—15	6—12	1/2	13,30—19,50	1/2	
	16—31	6—12	1 1/2	13,30—20,00		
Czerwiec	1—30	6—12	1/2	2,00	14,00—20,00	1/2
Lipiec	1—31	6—12	1/2	2,00	14,00—20,00	1/2
Sierpień	1—15	6—13	1/2	2,00	14,00—19,50	1/2
	16—31	6—12	1/2	2,00	14,00—19,50	
Wrzesień	1—15	6—12	1/2	1 1/2	13,30—18,40	1/2
	16—31	6—12	1 1/2	1 1/2	13,30—18,00	
Październik	1—15	7—12	—	1 1/2	13,30—17,30	—
	16—31	7—12	—	1 1/2	13,30—16,50	
Listopad		7,30—12	—	1 1/2	13,30—16,15	—
Grudzień		8—12	—	1 1/2	13,30—15,45	—

§ 19. Robotnicy fornale mają być zwalniani o pół godziny wcześniej aniżeli inne kategorie robotników, a to dla koniecznego obrządku inwentarza.

Za początek pracy rano i po południu uważa się wyjście z podwórza lub z naznaczonej zbiórki przed mieszkaniem pracowników, a za koniec zejście z pola. O ile pole leży dalej niż 1 klm od podwórza, robotników należy zwolnić o 10 minut wcześniej, w stosunku do każdego kilometra powyżej jednego.

W razach pilnej potrzeby powyższy rozkład czasu pracy oraz przerw jedzeniowych może być zmieniony jednakże tylko w ten sposób, by ogólny czas pracy pozostał ten sam.

Samowolne i nieuzasadnione opuszczenie roboty podczas godzin pracy, niestawienie się do pracy oraz samowolne spóźnianie się jest niedopuszczalne i powoduje potrącenia w wysokości wynagrodzenia za godziny nadliczbowe.

§ 20. Na zlecenie pracodawcy w razie pilnej potrzeby pracownicy są obowiązani do pracy poza wyżej określonym czasem lecz za osobnym wynagrodzeniem po 10.— zł za godzinę. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe nie ma zastosowania jeżeli pracodawca udzielił pracownikowi następnego dnia urlopu na czas o 25% dłuższy niż trwała praca ponad normę w dniu poprzedzającym. Do pracowników pobierających wynagrodzenie za roboty wykonane poza unormowanym wyżej czasem pracy, nie zaliczają się szwajcarzy, pastuchy, stróże nocni i dozorczy, o ile wykonywane przez nich roboty nie przekraczają zakresu ich zwykłych obowiązków.

Wypłata za pracę w godzinach nadliczbowych winna być dokonywana w terminach miesięcznych z dołu.

§ 21. 1. Obrządek inwentarza odbywa się poza godzinami pracy bez specjalnej dopłaty. Wstawanie do obrządku inwentarza oraz naszykowanie wozów i narzędzi powinno mieć miejsce nie wcześniej niż na dwie godziny przed rozpoczęciem pracy.

2. Obrok, siano itp. karm dla inwentarza ma być przegotowany uprzednio w godzinach pracy w miejscach na to przeznaczonych.

3. Kolejne dyżury w nocy w stajni oraz dyżury w dnie świąteczne obowiązują wszystkich fernali bez specjalnej dopłaty. Po dyżurze nocnym przysługuje odpoczynek do południa dnia następnego.

4. Pastuch jest wolny od pracy co trzeci dzień świąteczny (niedziele i święta) i na ten czas zostaje zastąpiony przez in-

nych, wyznaczonych w tym celu pracowników, za osobnym wynagrodzeniem w wysokości 100.— zł za każdy dzień świąteczny.

§ 22. Praca stróżów nocnych rozpoczyna się wieczorem z odejściem fernali z podwórza; poza tym winni stróże pełnić służbę w podwórzu w czasie przerwy obiadowej. W gospodarstwach, gdzie niema zwyczaju stróżowania w czasie przerwy obiadowej, stróże mogą być zatrudniani koło inwentarza itp. przez trzy godziny dziennie od 1 kwietnia do 30 września włącznie. W miesiącach zaś od 1 października do 31 marca stróż otrzymuje kożuch dworski lub inne okrycie zastępcze na czas trwania warty, która nie może zaczynać się wcześniej niż o godzinie 18-ej (6-tej).

§ 23. Praca w niedzielę i dni świąteczne może być wykonywana tylko w przypadkach uzasadnionych i naglących za wynagrodzeniem po 10.— zł za godzinę dla ordynariuszy, a dla innych pracowników w/g stawek o 100% wyższych od zarobku w stosunku do dni poprzednich.

§ 24. W dni ulewne i wyjątkowej niepogody roboty w polu nie powinny być wykonywane.

DZIAŁ V.

ORDYNARIUSZE.

§ 25. 1. Za ordynariuszy uważa się: karbowych, włodarzy, gumiennych, fernali, luzaków (ręczniaków), stajennych, stróżów i pastuchów.

2. Za luzaków (ręczniaków) uważa się ordynariuszy do obowiązków których nie należy obrządzanie koni.

3. Robotnicy rolni z pełną zdolnością do pracy o ile stale pracują i wykonywują te same czynności co ordynariusze choćby nawet pod inną nazwą byli ugodzeni, powinni być wynagradzani na równi z ordynariuszami.

Wynagrodzenie w gotówce.

§ 26. Karbowi, włodarze, gumienni i fornale otrzymują wynagrodzenie w gotówce 200.— zł miesięcznie, płatne z dołu. Luzacy (ręczniacy), stajenni, stróże i pastuchy otrzymują wynagrodzenie w gotówce 100.— zł miesięcznie płatne z dołu.

Ordynaria.

§ 27. Ordynariusze otrzymują ordynarii 16 q zboża rocznie w tym 10 q żyta, 4 q pszenicy i 2 q jęczmienia z dodatkiem 10% na przemiał.

W braku zboża zamiast 10% dodatku w zbożu, może być wypłacona równowartość w gotówkę, w/g cen wolnego rynku.

§ 28. Ordynarię wydaje się kwartalnie z góry.

W braku dostatecznej ilości zboża na wydanie pełnej ordynarii pracodawcy przysługuje prawo wydania brakującej ordynarii w gotówce w/g cen wolnego rynku. Do ordynarii wypłacanej w gotówce przepis o 10% dodatku na przemiał ma również zastosowanie.

W razie niemożności wydania należnej ordynarii z powodu wypadków losowych lub w terminie na 1 lipca, ustalenie terminu ma nastąpić w drodze bezpośredniego porozumienia stron.

Zboże wydane na ordynarię musi być zdrowe i dobrze oczyszczone.

W gospodarstwach, gdzie sieją groch w dostatecznej ilości ordynariusze mogą żądać zamiast 1 q pszenicy 1 q grochu.

W gospodarstwach, gdzie sieją w dostatecznej ilości hreczkę albo grykę, a nie sieją pszenicy, ordynariusze mogą żądać po 1 q hreczki albo gryki za każdy 1 q pszenicy.

W gospodarstwach, gdzie nie sieją pszenicy lub gdzie zbiór pszenicy nie starcza na siew i pełną ordynarię, wydaje się po 1,5 q żyta za każdy 1 q pszenicy.

§ 29. Pracodawcy są zobowiązani do przemielenia ordynarii na swój rachunek i na koszt gospodarstwa rolnego.

W przypadku dawania przemiału przez pracodawcę, pracownicy nie otrzymują 10%-wego dodatku na przemiał, przysługuje im natomiast prawo określania, jaka ilość ordynarii ma być zmielona na pytel, razówkę i kaszę.

Przemielenie ordynarii winno być dokonane w ciągu 20 dni od jej wydania.

Ziemia pod ziemniaki.

§ 30. Ordynariusz otrzymuje 60 arów ziemi pod ziemniaki, kapustę i ogrodowiznę. Zamiast 50 arów ziemi — pracodawca może wydać pracownikowi 60 q zdrowych, suchych ziemniaków.

Jeżeli pracodawca ze względów gospodarczych lub hodowlanych, nie może wydać ani gotowych ziemniaków ani 50 arów ziemi — wówczas obowiązany jest do wypłacenia w gotówce równowartości 60 q ziemniaków w/g cen wolnego rynku.

Sadzenie ziemniaków powinno odbywać się — jeżeli nie umówiono się inaczej w danym gospodarstwie — w połowie między początkiem a końcem sadzenia ziemniaków pracodawcy. Pole przeznaczone pod ziemniaki powinno być w takim samym stanowisku jak pole przeznaczone pod ziemniaki pracodawcy. Przygotowanie mechaniczne ziemi pod ziemniaki i ich obróbka powinny być takie same, jak ziemniaków pracodawcy. Zastrzega się, że wszystkie ziemniaki pracowników powinny być sadzone obok siebie w jednym miejscu.

O ile pracownik nie posiada sadzonek może otrzymać je od pracodawcy w ilości potrzebnej do sadzenia należynej roli, o ile pracodawca dysponuje odpowiednim zapasem, wówczas z przewidzianej w umowie ilości roli potrąca się przestrzeń, odpowiadającą ilości wydanych ziemniaków.

Utrzymanie inwentarza.

§ 31. Ordynariusz ma prawo trzymać dwie krowy z przychówkiem do 6 miesięcy.

Jeżeli trzyma jedną krowę, to otrzymywać będzie 120 litrów mleka w ciągu roku na okres zapuszczenia krowy.

Jeżeli ordynariusz krów nie trzyma, to otrzymywać będzie 2 ltr. mleka dziennie w ciągu 6 miesięcy zimowych, 3 ltr. mleka dziennie w ciągu miesięcy letnich.

W gospodarstwach, w których pracodawca stawia za warunek, ażeby pracownik nie trzymał krów, ordynariusz będzie otrzymywał po 3 ltr. mleka dziennie w ciągu 6 miesięcy zimowych i po 4 litry dziennie mleka w ciągu 6 miesięcy letnich.

Zmiana w ciągu roku ustalonych warunków trzymania inwentarza może nastąpić tylko w drodze porozumienia stron. Przepis ten nie ma zastosowania, jeśli ordynariuszowi padną krowy, a odszkodowania mu nie przyznano.

Pracownik otrzymuje mleko świeże niezbierane.

W razie niemożności wydania mleka, pracownik otrzymuje równoważnik w gotówce w/g cen wolnego rynku w danej miejscowości.

§ 32. Pracodawca daje utrzymanie dla krów ordynariusza.

Utrzymanie dla bydła ma być latem na odpowiednim pastwisku, wspólnym z bydłem pracodawcy, z wyjątkiem obór za-

rodowych. Przy osobnym pastwisku pracodawca daje osobnego pastucha. W braku odpowiedniego pastwiska bydło ordynariuszy otrzymywać będzie zieloną paszę w dostatecznej ilości lub 7,5 kg kiszonych liści buraczanych lub 7,5 kg kiszonych wytlóków, albo 0,5 kg suchych wytlóków na jedną sztukę dziennie z wystarczającą ilością siewki. Podczas miesięcy zimowych, tj. w okresie stabilacji, otrzymują pracownicy na jedną sztukę bydła dziennie po 8 kg zdrowej siewki i plew zbożowych z dodatkami wywaru lub pulpy. Tam gdzie nie wydają wywaru lub pulpy, pracownik otrzymuje na każdą sztukę 1 kwintal ziemniaków, albo 2 kwintale innych okopowych miesięcznie, lub równoważnik w otrębach lub w makuchach, albo 2 q wytlóków niezepsutych (dołowanych) lub 15 kg wytlóków suchych, lub też stosowny równoważnik w koniczynie lub sianie, a mianowicie po 1,75 kg koniczyny, lub po 2 kg siana na 1 sztukę dziennie.

Na terenie Ziemi Odzyskanych zamiast wymienionych dodatków do siewki i plew zbożowych, pracodawca może wyznaczyć pracownikowi 10 arów ziemi na każdą sztukę bydła, dość wcześniej jednak, aby pracownicy mogli zużytkować tę ziemię jednocześnie z sadzeniem swoich ziemniaków.

Słomę na ściółkę dla inwentarza otrzymują pracownicy w miarę potrzeby.

Pracodawca ubezpiecza obowiązkowo bydło pracownika od ognia. W wypadkach pożaru, wynikłego z winy lub nieostrożności pracownika traci tenże prawo do pobrania odszkodowania za spalone, należące do niego bydło.

Wprowadzanie do obory pracodawcy nowej sztuki bydła nie może nastąpić bez uprzedniego zezwolenia pracodawcy lub jego zastępcy, a to dla uniknięcia zarazy.

§ 33. Pracownik ma prawo trzymać dowolną ilość trzody chlewnej w granicach istniejącego pomieszczenia w chlewach służbowych. Dla świń pracownik otrzymuje w sezonie letnim 20 kg zielonki na dobę. Trzymanie kur jest dozwolone, trzymanie zaś gęsi, kaczek, gołębi, królików itp. zależy od obopólnej umowy.

§ 34. Pracownik otrzyma 13 jednostek opałow. Jednostka opałow równa się:

10,2 metrom sześciennym przestrzennym	torfu sztychlowego,
6,8 " "	torfu deptanego,
5,1 " "	torfu prasowego,
2,5 kwintala węgla,	

2 kupkom gałęzi wymiaru 1,75 m szerokości, 1,75 m wysokości i 2 m długości.

Przy wydawaniu opału w drzewie obowiązuje wydanie 15 metrów sześciennych przestrzennych drzewa szczapowego suchego w ciągu roku, po 1 m³ miesięcznie w lecie i po 1,5 m³ drzewa miesięcznie w zimie), przy czym 1 metr sześcienny przestrzenny drzewa szczapowego równa się: 1,5 metra sześciennego przestrzennego karpiny rąbanej lub 1,25 metra sześciennego przestrzennego drzewa niesuchego.

Wybór materiału opałowego przysługuje pracodawcy, zastrzega się jednak, że przy wydawaniu węgla conajmniej $\frac{1}{4}$ opału, a przy wydawaniu w innym materiale conajmniej $\frac{1}{2}$ opału musi być wydana w szczapach.

Przy braku sił roboczych w lesie pracodawca może żądać od pracownika, by dla zaopatrzenia się w drzewo przystąpił do rąbania drzewa, kopania karpiny i innych robót, związanych z przygotowaniem drzewa na opał, nawet poza terenem folwarcznym pracę tę uważa się jako wykonaną dla folwarku.

Torf winien być wydany w normalnie suchym stanie i w przeciętnie dobrym gatunku.

Sprzedaż opału jest niedopuszczalna.

§ 35. Mieszkanie pracownika powinno składać się z 2-ch izb (pokój z kuchnią) na podłodze drewnianej, komory, chlewa i piwnicy.

W gospodarstwach rolnych, gdzie brak jest odpowiednich budynków lub zachodzi potrzeba przebudowy, administracja gospodarstwa w porozumieniu z przedstawicielstwem pracowniczym odracza przydzielenie odpowiednich mieszkań do czasu zaistnienia możliwości budowy lub przebudowy.

Izby winny być wytynkowane, a conajmniej dokładnie wyłepione ze szczelnymi drzwiami i oknami na zawiasach.

W oknach mają być całe szyby; w razie stłuczenia szyby pracownik jest obowiązany wstawić ją w ciągu dwóch tygodni. Wapna niegaszonego do bielenia dostarcza pracodawca dwa razy do roku, w ogólnej ilości 15 kg na mieszkanie. Podłogi mają być położone i piece doprowadzone do porządku przed 1 października 1946 r. W wypadku gdy w mieszkaniu pracownika nie zostaną ułożone podłogi, pracodawca musi wydać dodatkowo 1 jednostkę opału określonego w § 34. Mieszkania mają być ze szczelnym dachem: tam gdzie dachy są popsute muszą być naprawione w ciągu miesięcy letnich. W majątkach

gdzie woda zacieka do piwnic i mieszkań pracowników winny być one zabezpieczone w ciągu lata od wody napływowej.

Pracodawcy powinni dbać, aby otoczenie mieszkań pracowników było higieniczne. Obowiązuje wybrukowanie dostępu do studzien oraz zastąpienie zgniłych cembrzyn nowymi lub też zapewnienie pracownikom w inny sposób zdrowej i czystej wody do picia. Zbiorniki na nawóz nie mogą znajdować się w bliższej odległości, aniżeli 20 m od mieszkań służbowych. Pracownicy mają składać nawóz ze swoich chlewów w przeznaczonym na to miejscu. W pobliżu mieszkań mają znajdować się zasłonięte ustępy w dostatecznej ilości, które pracownicy obowiązani są utrzymywać w czystości i porządku.

W majątkach i folwarkach, mających elektryczność, pracodawca winien doprowadzić prąd do mieszkań pracowników, o ile instalacja ta nie pociąga za sobą takich kosztów, które przekroczyłyby możliwości finansowe danego gospodarstwa.

Koszty prądu płaci pracownik.

Pracownicy są obowiązani utrzymywać mieszkanie w porządku, trzymanie inwentarza w mieszkaniu jest stanowczo wzbronione. Sublokatorów nie wolno przyjmować bez zgody pracodawcy, któremu przy zawieraniu umowy ma być zameldowany skład rodziny pracownika.

§ 36. Pracownik otrzymuje pomieszczenie na ziemniaki, pomieszczenie dla bydła we wspólnej służbowej oborze lub specjalnie przeznaczonym na to budynku oraz pomieszczenie dla dwóch sztuk trzody chlewnej i pomieszczenie na opał, nadto w miarę potrzeby ściółkę dla swego inwentarza na równi z bydłem pracodawcy, przy czym nawóz stanowi własność pracodawcy.

Ubezpieczenie.

§ 37. Do czasu wprowadzenia ubezpieczeń chorobowych i na wypadek śmierci pracownika, żona lub dzieci zmarłego mają otrzymywać przez pół roku, w przypadku zaś gdy pozostały dzieci małoletnie do czasu ukończenia przez nich nauki w granicach obowiązku szkolnego: połowę pensji, połowę ordynarii, utrzymanie dla jednej krowy, pół ziemi pod ziemniaki, jak również możność korzystania ze wszystkich innych świadczeń przewidzianych w niniejszej umowie, na równi z innymi pracownikami. Jeżeli ziemniaki zostały zasadzone przed śmiercią ordynariusza, rodzina zmarłego ma prawo do całego zbioru. Na koszty pogrzebu otrzymuje nadto tytułem zapomogi

100.— zł i trumnę zrobioną na miejscu, lub w razie odmowy przyjęcia trumny — równoważnik w gotówce.

Mieszkający razem członkowie rodziny zmarłego pracownika, korzystający z powyższej zapomogi, nie mogą chodzić do roboty poza obrębem folwarku, jeżeli pracodawca daje im zatrudnienie. Wynagrodzenie członków rodziny zmarłego ordynariusza za pracę nie może być niższe od cen obowiązujących w folwarku dla danej kategorii robotników.

§ 38. Do czasu ustawowego uregulowania kwestii zaopatrzenia niezdolnych do pracy pracowników i pozostałych po nich członków rodziny — wdowy niezdolne do pracy i nieposiadające żywicieli, otrzymują po wyczerpaniu świadczeń przewidzianych w § 37 niniejszego układu — 4 q zboża rocznie, w tym 2,5 q żyta, 1 q pszenicy i 0,5 jęczmienia, 15 arów ziemi pod ziemniaki i $3\frac{1}{4}$ jednostek opałowych oraz wspólne mieszkanie z innymi wdowami niezdolnymi do pracy.

§ 39. Na wypadek śmierci żony lub dziecka pracownika, otrzyma on tytułem zapomogi 100.— zł. We wszystkich wypadkach powyższych otrzyma także trumnę zrobioną na miejscu, lub w razie odmowy przyjęcia trumny, równoważnik w gotówce.

§ 40. Na wypadek kalectwa lub śmierci robotnika spowodowanej nieszczęśliwym wypadkiem przy pracy — robotnik wzgl. jego rodzina korzysta ze świadczeń przewidzianych w ustawie z dnia 28.3.1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 395) z późniejszymi zmianami.

W celu uniknięcia nieszczęśliwych wypadków mają być wprowadzone urządzenia ochronne przy wszystkich tych maszynach, do których zastosować się dadzą.

§ 41. Do czasu wprowadzenia ustawowego ubezpieczenia na starość pracodawcom nie wolno przy końcu roku służbowego wręczać zaświadczeń o zwolnieniu (konotatek, terminatek), tym ordynariuszom i komornikom, którzy pracowali w gospodarstwach rolnych 25 lat oraz tym stałym pracownikom dniówkowym, którzy przepracowali w gospodarstwach rolnych 30 lat.

Powyższy okres 25 wzgl. 30 lat liczy się od ukończenia 18 roku życia.

Tytułem do zwolnienia tych pracowników nie może być niezdolność do pracy lecz ciężkie przewinienie.

Pracownicy objęci niniejszym artykułem obowiązani są do wykonywania swych obowiązków w granicach swej zdolności do pracy, pomimo przepracowanych 25 wzgl. 30 lat.

W wypadku stwierdzonej zupełnej niezdolności do pracy z powodu starości, pracownik nie jest obowiązany do pracy i w tym wypadku świadczenia jego mogą być obniżone, jednak nie niżej niż do połowy świadczeń ordynariusza.

Udowodnienie zupełnej niezdolności do pracy lub jej zmniejszenie ciąży na pracowniku.

Pracownik taki obowiązany jest przeprowadzić się do wskazanego przez pracodawcę równowartościowego mieszkania nawet poza terenem danego gospodarstwa.

§ 42. Rezerwistom powołanym na ćwiczenia lub w razie mobilizacji wydaje się świadczenia zgodnie z obowiązującymi w tej mierze ustawami i nie uważa się tego za przerwę w pracy. (§ 41 niniejszego układu).

Szkoły i ochronki.

§ 43. Pracodawcy opłacają naukę dzieci pracowników w granicach obowiązku szkolnego tam, gdzie to wymaga osobnych dopłat. Poza tym pracodawcy utrzymują dziecińiec dla dzieci w wieku od lat 4—7 w folwarkach, w których liczba tych dzieci przekracza 9 a w tych, w których liczba dzieci przekracza 19, pracodawcy powinni utrzymywać przedszkole prowadzone pod kierunkiem fachowej siły.

Urlopy.

§ 44. Pracownik fizyczny otrzymuje w ciągu roku 12 dni urlopu w dni nieświęteczne (święta obowiązują zgodnie z wydanymi w tej mierze ustawami), bez potrącenia świadczeń. Pracownik może zażądać w czasie zimy urlopu nieprzerwanego do 6 dni; jeżeli jednocześnie żąda nieprzerwanego urlopu taka ilość robotników, że może się to przyczynić do zahamowania pracy w gospodarstwie, pracodawca może odmówić urlopu w terminie żądanym przez pracownika i przełożyć urlop na termin późniejszy.

Wybór dni urlopu odbywa się w porozumieniu z pracodawcą z wyjątkiem wyjazdów spowodowanych pisemnym wezwaniem Związków Zawodowych, w tych bowiem wypadkach pracodawca winien jest zgodzić się na zaproponowany dzień urlopu.

W czasie pilnych robót jak siewy, żniwa, sianokosy i kopanie, urlopy mogą być wydawane w wypadkach wyjątkowo

pilnych. Wyjazdy na skutek wezwania Urzędów Państwowych nie są wliczone do urlopów. O ile pracodawca zgadza się na łączne dwa lub trzy dni urlopu, które obejmują jedno święto, dzień ten liczy się za dzień urlopu. Poza tym odchodzącemu robotnikowi należy się 6 dni wolnych na wyszukanie pracy.

Strawne.

§ 45. Pracownikowi wysłanemu w drogę należy się tytułem strawnego za dobę 100.— zł., za obiad 50.— zł., za kolację 30.— zł. Dobę liczy się od 16-tu godzin wzwyż. Opóźnienie posiłku o 2 godz. nie pociąga za sobą wypłaty strawnego.

Furmanki.

§ 46. Pracownicy otrzymują furmankę zbiorową:

- a) do jednego z najbliższych młynów i z młyna,
- b) do zwózki w dni powszednie swoich produktów rolnych, wyprodukowanych w tymże folwarku,
- c) po księdza, z chrztem, ślubem i pogrzebem,
- d) na wezwanie Org. Zawodowych na zjazdy, nie częściej jednak, jak raz na kwartał.

Fornalowi jadącemu wysłaną w interesie pracowników furmanką w dni powszednie czy też świąteczne nie należy się żadne dodatkowe wynagrodzenie, jak też za kolejne wyjazdy w dni świąteczne po doktora, do kościoła itp.

Wyjazdy noszące wyraźnie charakter wyjazdów prywatnych pracodawcy poza godzinami pracy winny być wynagradzane jak prace poza godzinami służbowymi.

Pracownicy otrzymują furmankę po lekarza i akuszerkę oraz wspólną:

- a) jedną na kwartał do najbliższego miasta w dniu targowym,
- b) jedną na miesiąc w dzień świąteczny wybrany przez pracowników do najbliższego miasta wzgl. stacji kolejowej w/g wyboru pracowników.

W razie nieuzasadnionej odmowy dania furmanki w dniu przez pracowników wybranym, pracownikom przysługuje zwrot faktycznych kosztów za wynajętą furmankę za uzasadnioną odmowę uważa się za wyjątkową niemożność gospodarczą dania furmanki w dniu przez pracowników wybranym.

Zawiadomienie o wolnych miejscach.

§ 47. Zarządy gospodarstw rolnych obowiązane są zawiadomić do dnia 15 marca 1947 r. właściwe Oddziały Zw. Zawodowego Rob. Rolnych o każdym wypowiedzeniu miejsca robotnikowi, jako też o każdym wolnym miejscu.

§ 48. Do czasu wprowadzenia obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego pracodawca opłaca w całości koszty leczenia pracowników i członków ich rodzin, pozostających na utrzymaniu pracownika.

Za członków rodziny pracownika uważa się żonę, dzieci poniżej lat 15-tu.

DZIAŁ VI.

Rzemieślnicy.

§ 49. Za rzemieślników uważa się kowali, stelmachów, stolarzy, ślusarzy, mechaników, rymarzy, szoferów folwarcznych, ogrodników, chmielarzy, rybaków, szwajcarów itp. stałych wykwalifikowanych robotników, zatrudnionych w gospodarstwach rolnych.

§ 50. Rzemieślnicy otrzymują wynagrodzenie w gotówce 200.— zł. miesięcznie płatne z dołu oraz ordynarii 18 q zboża rocznie, w tym 12 q żyta, 4 q pszenicy i 2 q jęczmienia z dodaniem 10% na przemiał. Oprócz tego rzemieślnicy otrzymują 2 q żyta rocznie z dodaniem 10% na przemiał za zużycie narzędzi, jeżeli używa własnych narzędzi.

§ 51. Rzemieślnicy są ordynariuszami w rozumieniu przepisów niniejszego układu i stosuje się do nich odpowiednie przepisy działu I—V niniejszego układu, z tym, że rok służbowych ogrodników trwa od 1 stycznia do 31 grudnia i termin wypowiedzenia indywidualnej umowy o pracę z ogrodnikiem przewidziany w § 9 niniejszego układu ustala się na dzień 30 września 1946 r.

Rzemieślnicy, których charakter zajęcia powoduje konieczność wykonywania pewnych czynności poza ustalonym czasem pracy dziennej nie są objęci przepisami § 18 niniejszego układu.

DZIAŁ VII.

Pracownicy administracyjni.

§ 52. Magazynierzy i pisarze otrzymują wynagrodzenie w gotówce zł 200.— miesięcznie płatne z dołu oraz ordynarię taką jak ordynariusze rzemieślnicy.

§ 53. Do pracowników administracyjnych stosuje się odpowiednie postanowienia działu I—V niniejszej umowy.

DZIAŁ VIII.

Komornicy, komornice (chałupnicy).

§ 54. Za komorników uważa się pracowników folwarcznych zgodzonych na cały rok, otrzymujących dworskie mieszkanie lub zamiast mieszkania równoważnik komornego oraz naturalia i wynagrodzenie w gotówce za dzień pracy w/g niniejszego układu.

Komorników obowiązuje przepracowanie minimum 150 dni w sezonie letnim oraz 130 dni w sezonie zimowym.

§ 55. Komornicy zdolni do wszystkich robót otrzymują wynagrodzenie w gotówce w wysokości 12.— zł za dniówkę, pozostali komornicy po zł 6.— za dniówkę.

Wypłaty gotówkowe dla komorników uskutecznia się w tych samych terminach, jak dla stałych robotników dniówkowych.

§ 56. Komornicy otrzymują połowę tej ilości ordynarii, którą otrzymują ordynariusze.

Ordynarię wydaje się z góry i to w pierwszych dwóch tygodniach każdego kwartału. Poza tym stosuje się odpowiednie przepisy §§ 28 i 29 niniejszego układu.

Komornik ma prawo w razie istotnej potrzeby kupić u pracodawcy po cenie urzędowej zboże w ilości 1 q rocznie o ile ma na wspólnym mieszkaniu i wyłącznym utrzymaniu co najmniej 3 osoby niezdolne do pracy i 2 q rocznie o ile ma na wspólnym mieszkaniu i wyłącznym utrzymaniu 4 lub więcej osób niezdolnych do pracy. Dzieci w wieku do lat 14-tu włącznie do czasu ukończenia szkoły w granicach obowiązku szkolnego uważa się za osoby niezdolne do pracy.

§ 57. Komornik otrzymuje 30 arów ziemi pod ziemniaki. Poza tym stosuje się odpowiednie przepisy § 30 niniejszego układu.

§ 58. Komornik ma prawo trzymać jedną krowę z przychówkiem do pół roku. Poza tym stosuje się odpowiednie §§ 31 i 32 niniejszego układu.

§ 59. Do komorników stosuje się postanowienia działu I—IV niniejszego układu oraz §§ 33—49 niniejszego układu za wyjątkiem § 44.

DZIAŁ IX.

Stali robotnicy dniówkowi.

§ 60. Stałymi robotnikami dniówkowymi są domownicy ordynariuszów, rzemieślników i komorników z pełną zdolnością do pracy, z którymi zawarto umowę o stałe wykonywanie zwykłych robót rolnych.

Umowy o pracę zawiera się bezpośrednio z wyżej wymienionymi robotnikami, przy małoletnich zaś z ich prawnymi opiekunami. Z chwilą zawarcia umowy pracodawca obowiązany jest dać stałe codzienne zatrudnienie, a pracownik stale uczęszczać do pracy.

Jeżeli pracodawca nie dostarczy stałemu robotnikowi dniówkowemu pracy, powinien mu zapłacić zarówno w gotówce, jak i w naturaliach tak jak za dzień przepracowany. Pracodawca nie jest obowiązany dostarczać pracy w dnie ulewne i wyjątkowej niepogody. Pracownikowi zaś te dni wliczają się do obowiązkowego minimum. Pracownik powinien przepracować co najmniej 120 dni w sezonie zimowym i 140 dni w sezonie letnim, z wyjątkiem pracowników do lat 16-tu w stosunku do których obie strony obowiązują maximum 15 dni w miesiącu.

Jeżeli pracownik opuści pewną ilość dni z powyżej oznaczonego minimum nie będąc chorym lub upoważnionym do tego przez pracodawcę, pracodawca za każdy dzień nie stawienia się do pracy nie wyda mu żadnych świadczeń i ponadto potrąci normę dzienną żyta. Pracownik powinien uprzedzić pracodawcę jeżeli nie może stawić się następnego dnia do pracy.

Domownicy stałych pracowników rolnych, korzystający z mieszkań służbowych obowiązani są do pracy w danym gospodarstwie rolnym za wyjątkiem chorych, niezdolnych do pracy, kształcących się oraz nie mogą pracować poza folwarkiem bez zgody pracodawcy. W razie jeżeli domownicy ci odmawiają zawarcia z pracodawcą indywidualnej umowy

o pracę, tracą prawo do zamieszkiwania w mieszkaniach służbowych.

§ 61. Ustala się dwie kategorie robotników dniówkowych: Kategoria I — wszystkie dziewczęta ponad lat 16 i chłopcy od lat 16 — 18.

„ II — chłopcy od lat 18-tu zdolni do wszystkich robót i do kosy.

Młodociani robotnicy do lat 16-tu mogą być również zatrudnieni ale przy pracach lżejszych od pracy robotników dniówkowych kategorii I-szej.

§ 62. Robotnicy dniówkowi otrzymują za dzień pracy następujące wynagrodzenie:

a) w naturaliach:

I kat. — 2 kg żyta, 6 kg ziemniaków, 0,5 kg pszenicy i 0,5 kg jęczmienia.

II „ — 2 kg żyta, 8 kg ziemniaków, 1 kg pszenicy, 1 kg jęczmienia.

Młodociani do lat 16-tu — 2 kg żyta, 4 kg ziemniaków,

b) w gotówce:

I kat. — zł 8.—.

II „ — „ 10.—.

Młodociani do lat 16-tu zł 6.—.

Wynagrodzenie w zbożu i w gotówce płatne jest co miesiąc z dołu, w ziemniakach zaś co pół roku z dołu.

W wypadku wydawania roli pod ziemniaki zamiast ziemniaków wydaje się dla I-szej kat. 10 arów ziemi i dla kat. II-giej — 14 arów ziemi.

W razie porzucenia pracy ze złej woli przez stałego robotnika dniówkowego przed końcem roku, sprzęt pola wydanego mu pod ziemniaki i zamiast ziemniaków należy do pracodawcy za zwrotem ilości ziemniaków zużytych do sadzenia; również połowa żyta należnego pracownikowi w końcu kwartału przechodzi na własność pracodawcy.

W braku dostatecznej ilości zboża na wydanie pełnych świadczeń w naturze należne pracownikowi świadczenia mogą być wypłacone w gotówce w/g cen wolnego rynku.

§ 63. Na wypadek kalectwa lub śmierci robotnika spowodowanej nieszczęśliwym wypadkiem przy pracy — robotnik wzgl. jego rodzina korzysta ze świadczeń przewidzianych w ustawie z dnia 28.3. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 396) z późniejszymi zmianami.

§ 64. Do stałych robotników dniówkowych stosuje się poza tym postanowienia działów I — IV oraz §§ 41 i 45 niniejszego układu.

DZIAŁ X.

Robotnicy sezonowi.

§ 65. Za robotników sezonowych uważa się takich robotników, którzy zobowiązują się do wykonywania robót rolnych w sezonie od dnia zakontraktowania aż do ukończenia wszystkich robót polnych względnie wszystkich wykopków i którzy mieszkają u pracodawcy we wspólnych pomieszczeniach przeznaczonych dla robotników sezonowych.

Umowa z robotnikami godzonymi na krótszy okres czasu niż na cały sezon powinna być sporządzona na piśmie lub w obecności świadków.

Zwolnienie robotnika sezonowego może nastąpić tylko za uprzednim 14-sto dniowym wypowiedzeniem.

§ 66. Robotnicy sezonowi otrzymują całodzienne wyżywienie na koszt pracodawcy oraz wynagrodzenie w gotówce i w naturaliach w wysokości pobieranej przez stałych robotników dniówkowych.

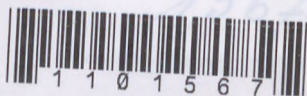
Na wyżywienie pracownika sezonowego winien pracodawca wydawać tygodniowo następujące artykuły spożywcze:

- 15 kg ziemniaków,
- 7 litrów mleka zbieranego lub 3,5 ltr mleka pełnego,
- 3,5 kg chleba,
- 0,5 kg kaszy,
- 1 kg grochu,
- 1 kg maki,
- $\frac{1}{4}$ kg soli.

§ 67. Do robotników sezonowych stosują się poza tym postanowienia działu I, III; IV oraz § 45 niniejszego układu.

§ 68. Dojarki, umawiane do dojenja krów, otrzymają rocznie 4 q zboża (2 q żyta, 1 q pszenicy i 1 q jęczmienia) oraz 6 arów ziemi pod ogród. Przyjmuje się za zasadniczą normę pracy dojarki dojenje 6 krów.

Gospodarstwa posiadające ponad 25 krów przyjmą do pracy szwajcara, który będzie wynagradzany w/g zasad działu VI (rzemieślnicy).

DZIAŁ XI.

Miejscowi robotnicy sezon

§ 69. Miejscowi robotnicy sezonowi nie zajmujący mieszkań służbowych, a będący na własnym utrzymaniu (wikcie) pobierają wynagrodzenie w myśl § 62 niniejszego układu oraz deputat kwartalny (za 75 dni pracy) jak następuje:

1 q żyta,
 $\frac{1}{8}$ q pszenicy,
 $\frac{1}{4}$ q jęczmienia,
 $\frac{1}{8}$ q grochu,
 3,25 ziemniaków,
 $\frac{1}{2}$ m drzewa (szczapów).

Zamiast powyższych naturalii może być wydany równoważnik w gotówce w/g cen wolnego rynku.

DZIAŁ XII.

Przepisy końcowe.

§ 70. Gospodarstwa rolne wypłacają nadal emeryturę dawnym emerytom, pozostałym w gospodarstwach przejętych i administrowanych przez Państwowy Fundusz Ziemi we własnym zakresie, bądź przez użytkowników poczynając od dnia objęcia gospodarstwa.

Z ramienia Państw. Funduszu Ziemi
 (—) *Inż. St. Nieciengiewicz*

Nacz. Wydz. w Zarz. Centr. Min. Roln. i R. R.
 (—) *mgr Dłużniewski Witold*
 Radca prawny w Zarz. Centr. Min. Roln. i R. R.

Z ramienia Zarz. Gł. Zw. Zaw. Rob. Rolnych
 (—) *Sokół Bolesław*
 (—) *Wł. Zduńczyk*
 (Sekretarz Generalny)
 (—) *Turek Tadeusz*

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej:
 (—) *Henryk Altman*
 Dyrektor Departamentu Pracy.

